

4. Шалабанов А.К., Роганов Д.А. Практикум по эконометрике с применением MS EXCEL [Режим доступа]: <http://www.reshebnik.ru/www/econometrica/econometrica2.pdf>
5. Міністерство фінансів України: www.minfin.gov.ua
6. Державний комітет статистики України: www.ukrstat.gov.ua
7. Національний банк України: www.bank.gov.ua

УДК 330.4:331.25(477)

В.М. Беницька

Використання світового досвіду функціонування пенсійних систем в реформуванні пенсійного забезпечення України.

У статті розглянуто світовий досвід реформування пенсійних систем та вплив останніх змін пенсійного законодавства України на розвиток недержавних пенсійних фондів.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, світовий досвід, пенсійна реформа, система недержавного пенсійного забезпечення, недержавні пенсійні фонди.

In the article world experience of reformation of the pension systems and influence of the last updates of pension legislation of Ukraine is considered on development of non-state pension fund.

Keywords: pension providing, world experience, pension reform, system of non-state provision of pensions, non-state pension funds.

Актуальність. У більшості країн пенсійне забезпечення здійснюється не тільки державою, а й значною мірою роботодавцями та за рахунок доходів самих працівників. Досвід інших країн переконливо доводить, що люди пенсійного віку краще забезпечені

фінансово, ніж населення України. З наближенням пенсії громадяни розвинутих країн не переживають про своє майбутнє життя, тоді як українці опиняються за межею бідності і не в змозі забезпечити собі гідну старість. В Україні сьогодні пенсійне забезпечення поки що здійснюється лише державою, яка не в змозі забезпечити гідне життя пенсіонерам.

З прийняттям Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [1], наша країна стає на новий етап розвитку пенсійного забезпечення.

Отже, вивчення питання функціонування світових пенсійних систем є доволі актуальним в період реформування системи пенсійного забезпечення України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Світовий досвід функціонування недержавних пенсійних фондів досліджували такі зарубіжні і вітчизняні вчені та практики як: Дж.Єрмо, І.Дороніна [2], Д.Корсетті, М.Лазебна, Л.Лузгіна [3], Д.Леонов та інші.

Постановка завдання. Розглянути світовий досвід реформування пенсійних систем, вплив останніх змін пенсійного законодавства України на розвиток недержавних пенсійних фондів та проаналізувати основні показники функціонування недержавних пенсійних фондів.

Мета статті. Аналіз останніх змін в пенсійному законодавстві України та світового досвіду реформування пенсійних систем, для визначення подальшого розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Виклад основного матеріалу. В багатьох країнах, починаючи з 80-х років минулого століття, відбулося реформування пенсійних систем (табл. 1).

Основні причини реформування пенсійного забезпечення країн світу:

- демографічні тенденції, що пов'язані із збільшенням довголіття та падаючим рівнем народжуваності, особливо в розвинутих країнах;
- ранній вихід на пенсію (перш за все, в країнах Європи та Японії);
- затратність та невідповідність державних пенсійних систем;
- зростання дефіциту по пенсійних схемах з визначеними виплатами [2].

Таблиця 1

Роки запровадження пенсійних реформ в деяких країнах світу

Країна	Рік, в якому була розпочата пенсійна реформа
Чилі	1980
Швейцарія	1985
Таїланд	1990
Росія	2001
Італія	1995
Естонія	1997
Білорусія	1997
Киргизстан	1997
Казахстан	1998
Молдова	1998
Болгарія	1999
Польща	1999
Таджикистан	1999

Джерело: за даними Пенсійного фонду України
(<http://www.pfu.gov.ua/>)

Кожна країна світу може похвалитися особливостями своєї пенсійної системи, оскільки механізм її побудови та функціонування залежить від особливостей законодавства, а також від демографічної, економічної ситуації, стану розвитку ринків капіталу тощо.

У світових пенсійних системах функціонують пенсійні плани (схеми) з визначеними внесками (DC) або з визначеними пенсіями (DB). В схемах із визначеними пенсіями ризику, пов'язані з фінансуванням та тривалістю життя, □аам на себе роботодавець. Розмір пенсії заздалегідь відомий, і як правило, залежить від заробітної плати, стажу роботи. Такі схеми залежать від фінансової стабільності роботодавця та коректності актуарних розрахунків. В схемах з визначеними внесками розмір пенсії заздалегідь не відомий і залежить від розміру пенсійних внесків та інвестиційного доходу [3].

В моделях пенсійних систем різних країн існують певні відмінності. Кожна з них має свої специфічні особливості і структуру, □аа в більшості країн світу функціонує трирівнева пенсійна система.

Майже в кожній з пенсійних систем третім чи іншим рівнем буде недержавне пенсійне забезпечення (НПЗ), яке у кожній країні виконує свої функції.

Недержавне пенсійне забезпечення займає досить вагоме місце в системі соціального захисту працюючої частини населення (табл. 2) [4].

Всі пенсійні системи цікаві, пропонуємо розглянути недержавне пенсійне забезпечення таких країн, як Росія, США, Швеція, Німеччина,

Росія. З 2002 року в Росії діє трирівнева система пенсійного забезпечення, побудована на страхових принципах.

Таблиця 2

Структура пенсійних виплат у деяких країнах світу

	Державна пенсія	Недержавна пенсія	Сумарні виплати
Австралія	25%	33%	58%
Данія	28%	34%	62%
Нідерланди	35%	35%	70%
Швеція	35%	10%	45%
Швейцарія	30%	30%	60%
Велика Британія	17%	17%	34%

З 2010 року трудова пенсія по старості складається з двох частин – страхової і накопичувальної.

Третій рівень пенсійної системи становить недержавне пенсійне забезпечення, що здійснюється в основному недержавними пенсійними фондами (НПФ).

НПФ – це особлива організаційно-правова форма некомерційної організації соціального забезпечення, виключними видами діяльності якої є:

- діяльність з недержавного пенсійного забезпечення учасників фонду у відповідності з договорами недержавного пенсійного забезпечення;

- діяльність в якості страхувальника обов'язкового пенсійного страхування у відповідності до закону і договорів про обов'язкове пенсійне страхування;

- діяльність в якості страхувальника з професійного пенсійного страхування у відповідності до федерального закону та договорів про створення професійних пенсійних систем. [5].

Тобто, недержавні пенсійні фонди в Російській Федерації надають послуги громадянам з недержавного пенсійного забезпечення, обов'язкового пенсійного

страхування та додаткового пенсійного страхування, або так званого «акумулятивного» страхування пенсій. НПФ акумулює гроші на пенсійних рахунках та розміщує (інвестує) їх через керуючі компанії у фінансові інструменти, дозволені російським законодавством для певного формату пенсійних коштів.

Згідно з положеннями російського законодавства, НПФ – це некомерційна організація, яка здійснює соціальну діяльність. НПФ є агентом клієнтів, проводить серед них роз'яснювальну роботу щодо реформи пенсійної системи, веде пенсійні рахунки та контактує з професійними учасниками ринку цінних паперів. НПФ в Росії виконує функцію своєрідного посередника між своїми клієнтами і керуючими компаніями. Крім цього агентського завдання, НПФ веде пенсійні рахунки і нараховує на них відповідний дохід за результатами управління тією чи іншою групою пенсійних активів. Описані вище агентська і облікова функції «акумулятивного» характерні для континентальної європейської практики.

Проте в Росії НПФ, згідно з законодавством, сам є професійним учасником ринку цінних паперів і має відповідні зобов'язання перед своїми клієнтами. Ця обставина «зближує» НПФ з пенсійними фондами США і Канади. Між тим, у чинному російському законодавстві ще з радянських часів існує вимога нарахування доходу на пенсійні рахунки з урахуванням беззбитковості за підсумками кожного календарного року [6].

Отже, в Російській Федерації недержавні пенсійні фонди задіяні не лише в недержавному пенсійному забезпеченні, але й відіграють важливу роль в обов'язковому пенсійному забезпеченні.

США. Перший сучасний недержавний пенсійний фонд було створено у США фірмою «General Motors» у 1950 році.

Система пенсійного забезпечення США ґрунтується переважно на особистому пенсійному страхуванні населення. У США функціонують як державні, так і приватні пенсійні системи. Вони виконують не тільки соціальну, а й інвестиційну роль.

Розподільча система являє собою «обмін між поколіннями». Принцип «обміну» здійснюється в обов'язковому (законодавчому) порядку і може працювати тільки на державному рівні. Державна розподільна система призначена не для інвестицій, а для гарантованої виплати пенсій пенсіонерам.

Найбільша державна пенсійна система США, так називана Загальна федеральна система – ЗФП (Social Security), що охоплює майже всіх зайнятих у приватному секторі економіки, побудована по розподільному принципі. Кошти фондів ЗФП не можуть використовуватися ні на які інші цілі, крім установлених законом. Зокрема, вкладення коштів може здійснюється тільки в державні цінні папери.

До накопичувальних систем відносяться як державні, так і приватні пенсійні програми. Державні накопичувальні програми призначені для забезпечення працюючих на уряд і місцеві органи влади (хоча частина зайнятих у держсекторі одержує пенсійне забезпечення по ЗФП). Федеральні програми охоплюють головним чином урядових чиновників, а також військовослужбовців. Головним джерелом надходжень у ці фонди служать щорічні внески Федерального уряду, а також інвестиційний доход фондів.

Існують два види накопичувальних пенсійних $\square$ ааме $\square\square\square$: із встановленими виплатами (defined benefit plan) і встановленими внесками (defined contribution plan). Перший вид гарантує учасникам фіксований розмір пенсії, що для кожного працівника визначається з урахуванням розміру зарплати і стажу роботи в компанії. Як правило, програми з установами виплатами формують фонди за рахунок відрахувань з підприємців, а самі наймані робітники внески в ці фонди не платять.

У 1980-90-і роки в приватному секторі економіки особливо швидкими темпами росли програми з встановленими внесками. Ці пенсійні програми звичайно фінансуються підприємцями і найманими робітниками в рівних частках. При цьому кожен учасник такої програми має свій персональний рахунок у пенсійному фонді і має право вибору між різними інвестиційними $\square$ ааме $\square\square\square$ ах $\square$, пропонованими керуючими компаніями. Учасником приватної пенсійної програми може стати будь-який працівник компанії. Право на пенсію можна одержати, проробивши в даній компанії п'ять-десять років.

Крім участі в групових пенсійних $\square$ ааме $\square\square\square$ ах, організованих за місцем роботи, кожен американець може відкрити і свій особистий пенсійний рахунок – ОПР (англійською мовою – IRA – individual retirement account). Розміри щорічних внесків на ОПР обмежені верхньою межею в 2 тис. Дол. $\square$ ааме $\square\square$ рахунка не можна зняти до досягнення 59,5 років, а після досягнення 79,5 років рахунок закривається в обов'язковому порядку. Особисті пенсійні рахунки стають усе більш розповсюдженою формою пенсійного забезпечення. Так, тільки за 11 років – з 1985 по 1996 р. – нагромадження на цих рахунках виросли з 200 до 1347 млрд. дол.

Таким чином, усе більше число американців забезпечує собі не одну, а три пенсії: державну, приватну колективну за місцем роботи і приватну індивідуальну шляхом відкриття ОПР [7].

Швеція. У 1999 році у Швеції було введено нову трирівневу пенсійну систему.

Перший рівень – розподільна система. Розмір пенсії в розподільній системі залежить від заробітної плати працівника, він формується з внесків, що становлять 16% заробітної плати. З цих внесків складаються умовні накопичення, тобто накопичуються не живі гроші, а зобов'язання. Умовні накопичення індексуються з урахуванням темпів зростання заробітної плати і демографічної ситуації в країні. Розмір пенсії визначається на підставі умовних накопичень та очікуваної тривалості життя.

Другий рівень – накопичувальна система. Накопичувальна пенсія залежить від заробітної плати працівника, який відраховує 2,5% заробітної плати на індивідуальний пенсійний рахунок. Працівник має можливість вибрати приватний пенсійний фонд чи навіть кілька фондів, де він розміщує свої накопичення.

На інвестиційну діяльність фондів у Швеції накладені значні обмеження. За пенсійними фондами здійснює нагляд міністерство фінансів країни, що проводить щорічну фінансову перевірку і звітує про роботу фондів перед національним парламентом.

Гарантовану пенсію виплачують громадянам, які одержують дуже маленьку умовно-накопичувальну і накопичувальну пенсії чи зовсім їх не одержують.

Гарантована пенсія фінансується з державного бюджету, її починають виплачувати після досягнення 65 років. У повному розмірі її встановлюють $\square$ аа людям, які

прожили в країні 40 років після того, як досягли 25-річного віку.

Третій рівень – добровільне пенсійне забезпечення. Найбільшого поширення у Швеції набули добровільні професійні пенсійні системи, регульовані колективним договором між працівником і роботодавцем. Вони охоплюють близько 90% працівників і забезпечують додаткову пенсію. Все більшу популярність набувають також індивідуальні добровільні накопичувальні пенсійні схеми [7].

Німеччина. Пенсійна система Німеччини має в своїй основі трирівневу модель:

I. Державне обов'язкове пенсійне страхування;

II. Виробниче пенсійне страхування (добровільна справа керівників фірм і підприємств);

III. Приватне страхування.

Обов'язкове пенсійне страхування в Німеччині поділяється на пенсійне забезпечення державних службовців – федеральний рівень і пенсійне забезпечення робітників – земельний рівень. Цей поділ є чисто рівневим, спостерігається тенденція до їх об'єднання. Утримання внесків і виплата пенсій здійснюється в єдиному інформаційному режимі, за єдиною системою персоналізованого обліку.

Якщо перший (державний) рівень пенсійної системи Німеччини заснований на обов'язковості відрахувань частини заробітної плати працівника і доплаті держави, то другий і треті рівні (недержавні) передбачають добровільну участь в одному випадку роботодавця, в іншому – самого працівника при стимулюючих заходах держави.

Виробниче страхування або виробниче забезпечення старості засноване на тому, що підприємство доручає

банкові, страховому або фондовому товариству накопичувати внески, що перераховуються роботодавцем у розмірі обговореної з працівником частини заробітної плати.

Приватне забезпечення старості припускає внесення приватною особою коштів на формування своєї майбутньої пенсії.

Принцип пенсії Рістера полягає в тому, що на 100 одиниць добровільного внеску працівника надбавка держави становить 15 одиниць. Чим більше платить сам працівник, тим вища надбавка держави. При цьому існує обов'язкова умова: не можна одержати всю накопичену суму одноразово, її можна розтягти одержання пенсії на все життя.

Кредитні організації розробляють і пропонують підприємствам і приватним особам різні накопичувальні програми по короткострокових і довгострокових вкладах. Працівник може приєднатися до програми роботодавця або прямо взяти участь у капіталі підприємства. Усі банки мають при собі недержавні пенсійні фонди, і гроші клієнта (підприємства від імені працівника або самого працівника) спрямовуються в існуючий фонд, можливе створення нового фонду [8].

Україна. Реформування пенсійної системи в Україні розпочалося ще в 2004 році, коли в цей час набрали чинності Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [9] та Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [10].

Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [9] система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів:

- перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

- другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

- третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення (рис. 1).

Перший і третій рівень діють в Україні з 2004 року, а другий розпочав діяти 01.10.2011 р. З прийняттям Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [1].

Фактично другий рівень розпочне діяти в тому році, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України, оскільки перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду запроваджується починаючи з року, в якому якраз і буде забезпечено бездефіцитність.

Учасниками накопичувальної системи є особи, яким на дату запровадження перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду виповнилося не більш як 35 років та які сплачують внески/за яких сплачуються внески до накопичувальної системи пенсійного страхування. А особи, які старше за 35 років, можуть збільшувати свою майбутню пенсію шляхом укладання пенсійних контрактів з недержавними пенсійними фондами.

Страхові внески до Накопичувального пенсійного фонду є складовою частиною єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, сплаченого учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, і підлягають спрямуванню до Накопичувального пенсійного фонду в таких розмірах:

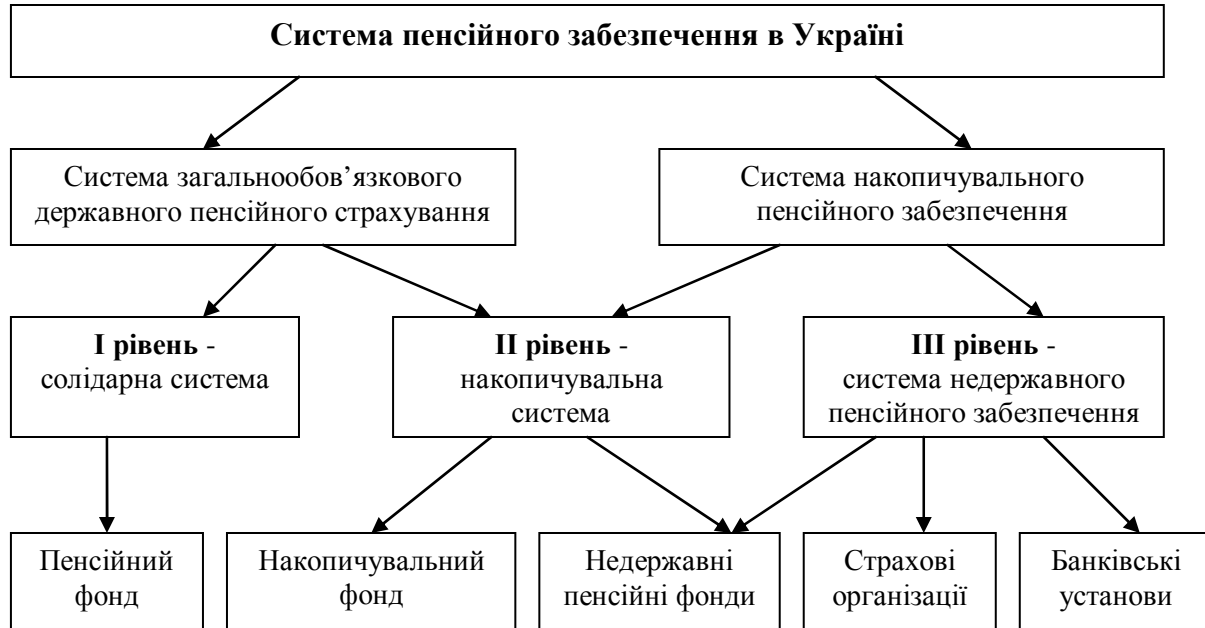

Рис.1. Система пенсійного забезпечення в Україні.

- у рік запровадження перерахування - 2 відсотки бази нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, встановленого для таких учасників;

кожного наступного року - у розмірі, збільшеному на 1 відсоток, до досягнення 7 відсотків і подальшої сплати у зазначеному розмірі [1].

За рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування здійснюються такі пенсійні виплати:

- довічні пенсії;
- одноразова виплата.

Суб'єкт другого рівня системи пенсійного забезпечення має право самостійно обирати недержавний пенсійний фонд, а також змінювати його але не частіше одного разу на два роки [9].

Отже, з прийняттям Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [1], недержавні пенсійні фонди стануть учасниками другого рівня системи пенсійного забезпечення.

Для участі у другому рівні системи пенсійного забезпечення НПФ повинен отримати ліцензію на надання послуг у накопичувальній системі пенсійного страхування, видану Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України.

Щоб отримати ліцензію необхідно відповідати таким вимогам:

1) досвід роботи пенсійного фонду на ринку недержавного пенсійного забезпечення - не менше трьох років до дня подання заяви про отримання ліцензії на надання послуг у накопичувальній системі пенсійного страхування;

2) мати договори про обслуговування недержавного пенсійного фонду, укладені з:

- адміністратором, який відповідає вимогам, установленим Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України, зберігачем НПФ, який має розмір регулятивного капіталу не менш як 500 мільйонів гривень;

- компанією з управління пенсійними активами, яка має власний капітал у розмірі не менше 25 мільйонів гривень та досвід роботи з управління активами інституційних інвесторів не менше п'яти років;

3) адміністратор такого пенсійного фонду веде персоніфікований облік пенсійних коштів на індивідуальних пенсійних рахунках учасників фонду із застосуванням одиниці пенсійних активів та щоденним розрахунком чистої вартості одиниці пенсійних активів не менш як протягом 12 місяців до дня подання заяви про отримання ліцензії;

4) показник зміни чистої вартості одиниці пенсійних активів за останні 12 місяців - на рівні не нижче середньозваженого показника зміни чистої вартості одиниці пенсійних активів, що визначається Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України;

5) пенсійні активи протягом останніх 12 місяців до дня подання заяви про отримання ліцензії відповідають вимогам щодо складу активів та обмежень інвестиційної діяльності [10].

НПФ досить динамічно розвиваються, про що свідчать дані, наведені в таблиці 3.

Таблиця 3

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів

Недержавні пенсійні фонди	2009 рік	2010 рік	9 м. 2011 рік	Темпи приросту, %	
				2010/2009	9 м. 2011/2010
Загальна кількість укладених пенсійних контрактів (тис. шт.)	62,5	69,7	72,2	11,5	3,6
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами (тис. осіб)	497,1	569,2	558,3	14,5	-1,9
Загальні активи НПФ (млн. грн.)	857,9	1 144,3	1 306,4	33,4	14,2
Пенсійні внески (млн. грн.), у т.ч.	754,6	925,4	1 060,2	22,6	14,6
- від фізичних осіб	31,8	40,7	47,6	28,0	17,0
- від юридичних осіб	722,7	884,6	964,7	22,4	14,4
- від фізичних осіб-підприємців	0,1	0,2	0,2	100,0	0,0
Пенсійні виплати (млн. грн.)	90,1	158,2	200,5	75,6	26,7
Кількість осіб, що отримали/ отримують пенсійні виплати (тис. осіб)	28,1	47,8	60,8	70,1	27,2
Сума інвестиційного доходу (млн. грн.)	236,7	433,0	519,7	82,9	20,0
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів (млн. грн.)	47,1	64,6	79,5	37,2	23,1

Джерело: за даними Держфінпослуг України (<http://www.dfp.gov.ua/>)

В Україні станом на 30 вересня 2011 року в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 97 недержавних пенсійних фондів, учасниками яких стали 558,3 тис. осіб. Серед учасників НПФ більшість становили особи віком від 25 до 40 років, а саме 39,8% (2010 рік – 39,2%, 2009 – 35,8%, 2008 – 35,5%) та від 40 до 55 років, а саме 39,4% (2010 рік – 40,2%, 2009 – 41,4%, 2008 – 42,5%). Активи недержавних пенсійних фондів становлять 1306,4 млн. гривень, внески до них становлять 1060,2 млн. гривень.

За період існування недержавних пенсійних фондів загальна сума їх інвестиційного доходу становить 519,7 млн. гривень, або збільшилась протягом дев'яти місяців 2011 року на 86,7 млн. гривень, або на 20 відсотків. Учасникам недержавних пенсійних фондів були здійснені пенсійні виплати на суму 143,8 млн. гривень.

Незважаючи на зменшення кількості НПФ в 2011 р. у порівнянні з 2010 роком (станом на 31.12.2010 р. в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 101 недержавний пенсійний фонд [11]) основні показники розвитку НПФ демонструють позитивний темп приросту.

Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [1] не тільки встановив порядок введення в дію другого рівня пенсійної системи, а й підвищив пенсійний вік для жінок.

Особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років та наявності страхового стажу не менше 15 років.

Нагадаємо, що до набрання чинності Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [1] право на пенсію за

віком жінки мали після досягнення 55 років, чоловіки – 60 років, а мінімальний страховий стаж становив 5 років.

Пенсійний вік для жінок підвищуватиметься поступово (табл. 4) [1].

Таблиця 4

Вік виходу жінок на пенсію

Вік виходу на пенсію	Дата народження
55 років	до 30.09.1956 р. включно
55 років 6 місяців	з 01.10.1956 р. по 31.03.1957 р.
56 років	з 01.04.1957 р. по 30.09.1957 р.
56 років 6 місяців	з 01.10.1957 р. по 31.03.1958 р.
57 років	з 01.04.1958 р. по 30.09.1958 р.
57 років 6 місяців	з 01.10.1958 р. по 31.03.1959 р.
58 років	з 01.04.1959 р. по 30.09.1959 р.
58 років 6 місяців	з 01.10.1959 р. по 31.03.1960 р.
59 років	з 01.04.1960 р. по 30.09.1960 р.
59 років 6 місяців	з 01.10.1960 р. по 31.03.1961 р.
60 років	з 01.04.1961 р. по 31.12.1961 р.

Також Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [1] затверджено максимальний розмір пенсій, який становить десять прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність (станом на 01.10.2011 р. – 7840 гривень).

Вказане обмеження пенсії, не поширюється на пенсіонерів, яким пенсія призначена до набрання чинності Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [1].

Висновки.

1. Світовий досвід реформування пенсійних систем показує, що додаткові пенсії займають в системі

пенсійного забезпечення досить вагоме місце. У багатьох країнах недержавні пенсійні фонди, як і в Україні, здійснюють діяльність не лише в сфері недержавного пенсійного забезпечення, а й в частині накопичувальної пенсійної системи. Досвід країн переконливо доводить, що недержавні пенсійні фонди посідають одне з головних місць в пенсійному забезпеченні населення.

2. В Україні з прийняттям Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», діяльність недержавних пенсійних фондів розширилася. На даний час НПФ мають можливість приймати участь у накопичувальній системі пенсійного забезпечення.

3. З урахуванням світового досвіду реформування пенсійних систем і останніх законодавчих змін в системі пенсійного забезпечення України, пропонуються такі заходи:

- впровадження додаткового пенсійного страхування на підприємствах шляхом створення корпоративних недержавних пенсійних фондів чи укладання угоди з існуючими недержавними пенсійними фондами. Законодавство має передбачити, що додаткове пенсійне забезпечення є обов'язковим для роботодавця;

- доцільно вирішити питання щодо запровадження нових фінансових інструментів для інвестування пенсійних активів (спеціальні випуски державних цінних паперів);

- створення додаткових механізмів захисту пенсійних накопичень.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 08.07.2011 № 3668-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=5&nreg=3668-17>

2. Дороніна І. «Міжнародна інституційна гармонізація пенсійного забезпечення та регулювання діяльності недержавних пенсійних фондів» // Ринок цінних паперів України. – 2011. № 5-6. – С. 71-78.
3. Лузгіна Л. «Далекі близькі приклади» // Вісник Пенсійного фонду України. – 2009. - № 9. – С. 18-19.
4. Кривобок Ю. «Сучасний стан та перспективи недержавних пенсійних фондів» // Вісник Пенсійного фонду України. – 2011. - № 4. – С. 10-11.
5. Федеральный закон "О негосударственных пенсионных фондах" от 07.05.1998 № 75-ФЗ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pfrf.ru/investing_pension_funds/689.html
6. Баранов О. «Особливості діяльності російських недержавних пенсійних фондів» // Україна фінансова - інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/094.htm
7. Огляд світового досвіду запровадження пенсійних реформ // Пенсійний фонд України, Міністерство праці та соціальної політики України. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=201491&cat_id=201451
8. Пенсійна система Німеччини // Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України: Недержавні пенсійні фонди // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/737.html>
9. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1058-15>
10. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 № 1057-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1057-15>
11. Інформація про стан і розвиток недержавного пенсійного забезпечення України // Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України: Недержавні пенсійні фонди // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/732.html>